

Format voortgangsrapportage programma 19 COVID-19
Periode januari t/m mei 2021

Rapportage van thema/dwarsverband: **Epidemiologie en Bestrijding (EPI
deel)**

HIGHLIGHTS

Onder highlights zijn we op zoek naar de belangrijkste resultaten die binnen het programma behaald zijn en waar we specifiek aandacht op willen vestigen bij de opdrachtgever.

Aandachtspunten bij het schrijven van de highlights:

- Zet passende titels boven de tekstjes.
- Stel je tekst op in maximaal 10 regels (Verdana, lettergrootte 9), volgens het format in onderstaand kader.

FORMAT HIGHLIGHTS

Titel schuingedrukt boven de tekst plaatsen

- Vermeld de highlight **dikgedrukt**.
- Beschrijf de context of geef noodzakelijke aanvullende informatie (bijv.: binnen welke opdracht is de highlight behaald / wat waren de belangrijkste resultaten van het afgeronde onderzoek / door welke (maatschappelijke) ontwikkeling was er behoefte aan deze activiteit etc.)
- Indien nog niet helder uit de highlight en de context: noem de beleids- of volksgezondheidsrelevantie / wat er met het behaalde resultaat wordt gedaan.

VOORBEELD (uit de CIb jaarrapportage 2020):

Opzetten programma Nationale Rioolwater Surveillance

Vanaf maart is in samenwerking met VWS-PG (sinds de zomer met PDC-19) en de 21 waterschappen gewerkt aan de opbouw van een landelijke COVID-19 monitoring in rioolwatermonsters van alle rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) in Nederland.

Het doel van het opbouwen van deze infrastructuur is door middel van vroegsignalering eerder inzicht te krijgen in uitbraken van het nieuwe coronavirus en daarnaast het eerder kunnen monitoren van effecten van genomen maatregelen. De data die deze monitoring oplevert, worden dagelijks gepubliceerd als open data en worden opgenomen op het coronadashboard. De eerste onderzoeksresultaten laten zien dat vroegsignalering inderdaad mogelijk is. In 2021 zal dit programma verder uitgebouwd worden met handelingsperspectieven op basis van de gevonden waarden.

De belangrijkste highlights in de periode januari t/m mei 2021

Verschillende nieuwe epidemiologische studies met als doel om inzicht te verdiepen in (determinanten van) transmissie en om effectiviteit van interventies voor de bestrijding van COVID-19 te evalueren zijn gestart in de eerste maanden van 2021. Zie onder Voortgang voor een beschrijving van deze studies.

SIGNALERINGEN

Met signaleringen kunnen we de opdrachtgever aandacht vragen voor zaken die we aan zien komen en die van invloed kunnen zijn op ons programma, onze activiteiten en/of onze producten.

Bijvoorbeeld:

- onderzoeksresultaten uit reguliere of andere opdrachten (bv. SPR/EU) die van invloed kunnen zijn op de beleidsgebieden van de opdrachtgever;
- activiteiten van andere 'partijen'; of
- op handen zijnde nieuwe wet- en regelgeving.

Aandachtspunten bij het schrijven van de signaleringen:

- Zet passende titels boven de tekstjes.
- Stel je tekst op in maximaal 10 regels (Verdana, lettergrootte 9), volgens het format in onderstaand kader.

FORMAT SIGNALERINGEN

Onderwerp schuingedrukt boven de tekst plaatsen

- Vermeld de signalering **dikgedrukt**.
- Beschrijf de activiteiten die we n.a.v. de signalering hebben genomen of gaan nemen.
- Indien nog niet helder uit de signalering en beschreven activiteiten: noem de beleids- of volksgezondheidsrelevantie / welke vervolgacties nodig zijn / welke risico's we zien.

VOORBEELD (uit de Cib jaarrapportage 2020):

Toename Hib ondanks implementatie COVID-19 maatregelen

De incidentie van de meeste RVP-ziektes is lager na de implementatie van COVID-19 maatregelen, waarschijnlijk vanwege verminderde transmissie door de COVID-19 maatregelen. In tegenstelling tot deze ontwikkeling, werd juist **een toename gezien in het voorkomen van Hib, met name onder ongevaccineerden**. De oorzaak hiervan is (nog) niet duidelijk. We blijven de ontwikkelingen monitoren. Daarnaast worden de PIENTER2 gegevens over Hib geanalyseerd om inzicht te krijgen in (veranderingen in) de immuniteit in de bevolking.

De belangrijkste signaleringen in de periode januari t/m mei 2021

In samenwerking tussen VWS, GGD GHOR, GGD'en en RIVM/Cib wordt gewerkt aan de vervanging van HPZone Lite (GGD Contact en BCO portaal) (fase 1). Binnen VWS is een tijdelijke ontwikkelings- en beoordeelorganisatie ingericht. **Het Cib ziet een groot belang in de betrokkenheid van de directie PG bij de vervanging van HPZone** (fase 2) voor inrichting en inbedding van een nieuw systeem voor verwerking van data en datastromen voor andere meldingsplichtige ziekten. Dit ook in relatie tot de vernieuwde WPG.

KNELPUNTEN

In het hoofdstuk Knelpunten worden alle zaken genoemd die de (initieel) afgesproken deadline en kwaliteit in de weg staan. Hiermee is het een samenvattend beeld op programmaniveau voor die zaken die bij de voortgang op rood en oranje staan, aangevuld met vertraagde/herplande producten met grote impact.

Als een knelpunt verholpen is wordt deze alleen nog de eerst volgende rapportage benoemd. Geen van de genoemde knelpunten zouden nieuw moeten zijn voor OG, aangezien er een directe meldplicht is bij de OG op moment van ontstaan. Zie Raamafspraken rijksopdrachtgevers – RIVM Art.13 en 14.

Aandachtspunten bij het schrijven van de knelpunten:

- Zet passende titels boven de tekstjes.
- Stel je tekst op in maximaal 10 regels (Verdana, lettergrootte 9), volgens het format in onderstaand kader.

FORMAT KNELPUNTEN

Onderwerp schuingedrukt boven de tekst plaatsen

- Omschrijf het knelpunt.
- Beschrijf de acties die zijn genomen/zullen worden genomen om het knelpunt z.s.m. op te lossen.
- Noem de verwachte vertraging/opleverdatum.

VOORBEELD (uit de CIb jaarrapportage 2020):

Vertraging HPV-studies door COVID-19

Verschillende HPV-monitoringstudies zijn vertraagd door inzet van het personeel voor COVID-19 en gebrek aan laboratoriummaterialen. In de periode vanaf juni wordt de meeste vertraging veroorzaakt door schaarste in laboratoriummaterialen die ook gebruikt worden voor coronavirus laboratoriumwerk. De aanschaf van laboratoriumbenodigdheden wordt landelijk gecoördineerd. Er is forse vertraging ontstaan bij de laboratoriumbepalingen van de 4^e en 5^e ronde van HAVANA2-studie en de 11^e ronde van de HAVANA-studie. De bepalingen voor de PASSYON ronde 6 zijn wel afgerond. Tevens is het onderzoek naar de prestaties van de HPV-detectietest op het aantonen van de HPV-types 45 en 59 afgerond met een publicatie. Er is vertraagde productie aangevraagd om de bovengenoemde studies voor mei 2021 af te ronden.

Knelpunten

CIMS

Het gebruik van CIMS voor inzicht in vaccinatiecijfers en ten behoeve van monitoring van vaccinatie (vaccinatiegraad, vaccin-effectiviteit, bijwerkingen) is door de incompleetheid van gegevens t.a.v. vaccinatie gezet door huisarts en instellingen nog niet goed mogelijk. Het betreft zowel informatie van personen die toestemming hebben gegeven voor opname in CIMS als procesinformatie van alle personen. Ook voor de langere termijn is het borgen van goede vulling van CIMS inclusief procesinformatie onmisbaar voor adequate monitoring van het COVID-19 vaccinatieprogramma en het optimaliseren daarvan.

Informatiebeveiliging en privacy

De problemen met CIMS zijn een voorbeeld van een breder probleem dat uitvergroot werd tijdens de COVID-19 crisis: de complexe data- en ICT infrastructuur in Nederland die beperkend is voor de infectieziektebestrijding. Er is veel werk nodig voor ontsluiten van data voor surveillance en onderzoek, wat op zijn best vertragend werkt maar vaker mogelijkheden beperkt om gebruik te kunnen maken van al verzamelde informatie voor optimale bestrijding.

Rol als trusted advisor onder druk

Tot op heden kan CIMS niet gebruikt kan worden voor de monitoring van het COVID-19 vaccinatieprogramma (zie boven), terwijl er wel dagelijkse cijfers over de voortgang van het programma gewenst zijn. Deze worden nu gegenereerd op basis van geleverde vaccins, waarbij de inschatting of het 1^e of 2^e prikken betreft, niet goed te maken is. Er is druk op het CIb om deze cijfers toch te leveren. Politiek bestuurlijk is dit begrijpelijk, maar omdat hiervoor niet goed te onderbouwen aannames nodig zijn komt de rol als trusted advisor onder druk.

Werkdruk en werving

Vanwege de aanhoudend hoge werkdruk en toename in aantal taken als gevolg van de COVID-19 pandemie wordt er continue geworven voor nieuwe medewerkers. Het blijkt lastig posities in te vullen met goede kandidaten, met name posities voor meer senior onderzoekersposities. Dit is te verklaren door een krappe markt maar daarbinnen vooral door het alleen kunnen bieden van tijdelijke functies en relatief lage loonschalen in vergelijking met andere organisaties. Een gevolg daarvan is dat de werkdruk voor vele mensen aanhoudend te hoog blijft. Het kortcyclische karakter van een groot deel van het werk (o.a. continue informatievoorziening ten behoeve van advisering via responsteam, OMT, GR, beantwoording beleidsvragen ministeries en tweede kamer, informatievoorziening publiek) versterkt dit.

VOORTGANG

Onder Voortgang kan een korte beschrijving opgenomen worden van de voortgang op je thema. Denk aan een beschrijving van de belangrijkste producten/activiteiten/resultaten waar VWS niet direct het resultaat van ziet. Dit betreft over het algemeen regulier werk. Ook kan hier de stand van zaken van grotere opdrachten/onderzoeken worden toegelicht. Daarnaast kan hier informatie over personalia (promoties, benoemingen, relevante deeltijdaanstellingen e.d.) worden opgenomen.

Aandachtspunten bij het schrijven van de Voortgang:

- Zet passende titels boven de tekstjes.
- Stel je tekst op in maximaal 10 regels (Verdana, lettergrootte 9), volgens het format in onderstaand kader.

FORMAT VOORTGANG

Onderwerp schuingedrukt boven de tekst plaatsen

- Geef een korte omschrijving van de activiteit of opdracht en de behaalde resultaten.
- Noem de beleids- of volksgezondheidsrelevantie / wat er met het behaalde resultaat wordt gedaan.

VOORBEELD (uit de CIb jaarrapportage 2020):

Milde griep epidemie in de winter van 2019/2020

Hoewel het jaarlijkse surveillancerapport respiratoire infectieziekten 2019/2020 was vertraagd vanwege de COVID-19 pandemie, zijn de belangrijkste feiten en cijfers over de griep in de winter van 2019/2020 in Nederland wel gepubliceerd op de website middels een infographic. De griep epidemie in de winter van 2019/2020 was mild en duurde 5 weken. De laatste twee weken van de griep epidemie, de eerste helft van maart 2020, vielen samen met het begin van de COVID-19 epidemie in Nederland. Naar schatting hebben tussen oktober 2019 en mei 2020 400.000 mensen de griep gehad. Ongeveer 74.000 mensen gingen naar de huisarts met griepachtige klachten.

De belangrijkste voortgang in de periode januari t/m mei 2021

COVID-19 surveillance

Het meldingssysteem voor SARS-CoV-2 (Osiris) is aanpast op actuele ontwikkelingen in de epidemie en bestrijding (bijv. vastleggen van herinfecties, vaccinatiegegevens, zelftesten) en voorbereidingen zijn getroffen voor transitie van de GGD datastromen naar RIVM uit HPZone Lite (nu) naar GGDCoact (binnenkort). Gegevens uit Infectieradar zijn opgenomen in de wekelijkse epidemiologisch rapportage. CIb/EPI is nauw betrokken bij de vraagarticulatie, analyse en interpretatie van gekoppelde GGD teststraatdata en CBS datasets op persoonsniveau. Een verkenning is uitgevoerd naar een mogelijke uitbreiding van deze koppeling met meldingsdata,

vaccinatiedata, ziekenhuisopname data en verzekeringsgegevens. Voorbereidingen zijn getroffen om werkverzuimgegevens van een deel van de Nederlandse beroepsbevolking te vergaren als additionele surveillancebron. Daarnaast wordt er binnen het CIb samengewerkt aan surveillance van infecties na vaccinatie en herinfectie, inclusief door opvragen isolaten van deze infecties voor sequencing.

Aan de bestaande open data zijn 3 dagelijks gepubliceerde bestanden toegevoegd van IC opnames landelijk, ziekenhuisopnames landelijk en naar veiligheidsregio, alsmede IC en ziekenhuisopnames naar leeftijdsgroep.

De online ClusterBuster tool voor IZB artsen die huidige uitbraken visualiseert en karakteriseert ter ondersteuning van IZB beslissingen, is ontwikkeld en uitgerold naar alle GGD regio's en een terugkoppeling van geschoonde ruwe data uit Osiris naar GGD'en is opgezet.

Monitoring en evaluatie COVID-19 vaccinatieprogramma

Vanaf medio januari wordt dagelijks gerapporteerd aan VWS vaccinatie dashboard over (schatting van) het aantal gezette prikken. CIMS kan hier helaas tot op heden niet voor worden gebruikt in verband met incompleetheid. Rapportage is voor GGD gebaseerd op complete data van Coron-IT en wordt voor aantal gezette prikken door huisartsen en instellingen geschat op leveringenbestand van vaccins. EPI stelt wekelijkse een rapportage op hierover, en berekent voor de groepen die door de GGD worden gevaccineerd de vaccinatiegraad. Eerste inzichten in regionale vaccinatiegraad (met de beperkingen door incompleetheid van CIMS) laten zien dat in een aantal grote steden en de bible belt de vaccinatiegraad (nog) relatief laag is.

Schattingen van vaccin-effectiviteit voor thuiswonende ouderen zijn gemaakt aan de hand van OSIRIS meldingen en vaccinatiegraad op basis van Coron-IT. Voor personen vanaf 75 jaar is ook de impact van vaccinatie geanalyseerd. Vaccin-falen wordt gemonitord aan de hand van Osiris meldingsdata. Isolaten van personen met vaccin-falen zullen ook via die weg geïdentificeerd worden voor sequentie analyses, om deze te kunnen vergelijken met sequenties van een representatieve sample uit de al lopende kiemsurveillance.

Epidemiologische studies

- **CONTEST.** Het doel van CONTEST is het onderzoeken van risicofactoren voor het oplopen van een corona infectie en het schatten van vaccineffectiviteit. Volwassenen die zich laten testen in een GGD teststraat kunnen meedoen door een vragenlijst in te vullen. De link naar deze vragenlijst staat in de emailbevestiging van de testafpraak. De gegevens van de vragenlijst worden gekoppeld aan de testuitslag en zo worden karakteristieken van mensen die positief testen vergeleken met die van mensen die negatief testen. De inclusie is in februari 2021 gestart en inmiddels zijn er ruim 17.000 mensen in het onderzoek waarvan ongeveer 5% positief is getest. De eerste data analyses naar risicofactoren zijn gestart en binnenkort worden ook eerste resultaten verwacht van analyses naar vaccineffectiviteit.
- **VECTOR.** Het doel van VECTOR is het onderzoeken van vaccineffectiviteit tegen ziekenhuisopname in risicogroepen (ouderen en mensen met onderliggend lijden). Het onderzoek wordt samen met het UMC Utrecht uitgevoerd in een aantal grote perifere ziekenhuizen in Nederland. Het betreft een retrospectief statusonderzoek waarbij mensen die

tussen maart en mei 2021 opgenomen zijn vanwege COVID-achtige klachten geïncludeerd worden. Vervolgens wordt de vaccinatiestatus vergeleken tussen mensen die positief getest zijn op corona en mensen die negatief getest zijn op corona. Inclusie van patiënten zal eind mei starten.

- VASCO. Het doel van VASCO is het onderzoeken van vaccin effectiviteit van verschillende COVID vaccins op de lange termijn in verschillende doelgroepen. 50.000 deelnemers zullen 5 jaar gevolgd gaan worden door middel van vragenlijsten en serologie. Deelnemers worden geworven via een (social) mediacampagne, via persoonlijke uitnodigingen dmv een random steekproef uit het BRP en via huisartsen (voor medische risicogroepen). De inclusie van deelnemers start op 10 mei 2021.
- LongCOVID. Het doel van de LongCOVID studie is het onderzoeken van het vóórkomen en de aard van langdurige gezondheidsimpact, zorggebruik en verlies van kwaliteit van leven bij COVID-19 patiënten in het eerste jaar na infectie en bij controles. Het onderzoek start in mei met werven volwassen deelnemers, een versie voor kinderen komt daarna online. Het RIVM LongCOVID onderzoek is ook onderdeel van het LOCOMOTION-consortium. Dit consortium van Nederlandse patiënten cohorten werken samen aan longCOVID.
- FFX scholen. Het doel van de FFX scholenstudie is om de transmissie op basisscholen te onderzoeken in relatie tot transmissie binnen het huishouden; recruitment is gestart maar er tot mei was er helaas nog weinig animo onder scholen om deel te nemen.
- Pienter corona (PICO); Het doel is om de seroprevalentie te monitoren in een cohort willekeurig geselecteerde Nederlanders. In de periode januari- mei is de vierde ronde van het PICO onderzoek (seroepidemiologisch onderzoek COVID-19) uitgevoerd. De gegevens worden onder meer gebruikt ten behoeve van modellering van COVID-19, het in kaart brengen van ziektelast van COVID-19,, het volgen van antistofbeloop na een infectie over de tijd en in kaart brengen van risicofactoren voor seropositiviteit van COVID-19, seropositiviteit na vaccinatie en controle populatie voor long-COVID. De vijfde en zesde rondes zijn gepland in juni en september 2021.
- Q-koorts en COVID-19. Het onderzoek naar de vraag 'Hebben mensen na het doormaken van Q-koorts een verhoogd risico op infectie met SARS-CoV-2 en op ernstig beloop van COVID-19?' loopt en de resultaten van dit onderzoek zullen in het tweede kwartaal van 2021 gerapporteerd worden.
- I-MOVE COVID. Het doel van I-MOVE COVID is om een schatting te maken van de vaccineffectiviteit op basis van huisartsbezoeken. Dit Europese project is een samenwerking tussen NIVEL, RIVM en het I-MOVE onderzoek consortium geleid door EpiConcept. Ook data verzameld binnen het CONTEST onderzoek en het VECTOR onderzoek zullen aangeleverd worden voor I-MOVE COVID.
- CBS/CoronIT linkage. het doel van dit project is om CoronIT data te verrijken met gedetailleerde demografische data die de interpretatie ondersteund en nieuwe analyses mogelijk maakt. Dit project is van start gegaan, en de eerste beschrijvende statistiek van CoronIT data op zowel individueel als huishoudniveau worden eind mei verwacht. Ook worden eerste stappen gezet om meer data te linken (Osiris/CIMS) en vervolg analyses vorm te geven (LongCOVID)y.
- Infectieradar-onderzoek. Het doel van Infectieradar is tweedelig, surveillance van symptomen, en test- en vaccinatie gedrag, en verdiepend onderzoek naar ziektelast en epidemiologie. In de

afgelopen maanden is de eerste analyse naar risicofactoren van COVID-like symptomen gepubliceerd (McDonald et al. Epidemiol. Infect. 2021) en is een tweede manuscript in de maak, over testgedrag en test positiviteit.

- Onderzoek op basis van surveillance data. binnen EPI lopen nog een aantal andere onderzoeken op basis van surveillance data, bijvoorbeeld onderzoek naar transmissieparen, clusters & settings, symptomen, hertesten, en herinfecties. Dit onderzoek verloopt gestaag omdat de personen die dit onderzoek uitvoeren ook een rol hebben in de surveillance en dagelijkse rapportage.

Modellering

Het modelleren van de COVID-19 pandemie levert een belangrijke bijdrage aan de bestrijding. Twee maal per week worden reproductiegetallen berekend die inzicht geven in de behaalde effectiviteit van de bestrijding, en prognoses en scenario-analyses worden wekelijks geüpdatet voor het inschatten en evalueren van bestrijdingsmaatregelen op druk op de zorg en ziektelast door COVID-19, inclusief vaccinatiescenario's. Hiervoor worden de door CIB/EPI verzamelde surveillancegegevens als basis gebruikt, naast andere onderzoeksgegevens zoals contactpatroondata over de tijd (PICO, CoMix).

Uitkomsten worden, net als deze van de surveillancedata, gepresenteerd aan het OMT, tijdens Catshuisoverleggen, en tijdens de technische briefings aan de tweede kamer. In de periode januari-mei 2021 is daarnaast een rapport aangeleverd aan VWS en GR over de verwachte uitkomsten van verschillende COVID-19 vaccinatie strategieën.

Er zijn verschillende online informatiesessies georganiseerd om journalisten en het publiek te informeren over het waarom en hoe van het gebruik van modellering in de SARS-CoV-2 bestrijding door het RIVM. Tevens is een levend document op de RIVM website geplaatst waarin het model waarmee de verwachte zorgbelasting door COVID-19 in Nederland wordt berekend, op inzichtelijke wijze wordt beschreven voor geïnteresseerde onderzoekers.

PM

Literatuuronderzoek (LCI)

5.1.2e